

1989
111

De Banier

UITGAVE VAN DE
STAATKUNDIG GEREFORMEERDE
PARTIJ

In trouw recht doen

Verkort Verkiezingsprogramma 1986-1990

SGP
Staatkundig
Gereformeerde Partij

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Kort en bondig

Politiek bedrijven kenmerkt zich ondermeer door het voortdurend voor keuzen gesteld worden. Hoe dit te regelen, hoe dat op te lossen? Bij het doen van politieke keuzen worden doelstellingen gehanteerd. Elke politieke partij biedt haar doelstellingen aan in een programma. Daarmee wordt de verkiezingscampagne ingegaan. Dat wordt aan de kiezers voorgelegd. Ook onze SGP heeft haar verkiezingsprogramma 1986-1990. Hierbij een verkorte versie ervan.

Het zal duidelijk zijn dat uitgedragen doelstellingen, actiepunten en dergelijke nauw samenhangen met een visie op mens en samenleving, nauw samenhangen ook met een visie op het bijzondere ambt van de overheid. Waaraan worden normen ontleend? Welke waarden worden verdedigd? Hoe liggen de verantwoordelijkheden? Welke inrichting van de samenleving wordt als de meest gewenste gezien? Socialisten beantwoorden zulke vragen anders dan liberalen.

Elke partij heeft een eigen geluid. Met veel élan wordt getracht de verkiezingsprogramma's „aan de man te brengen”. Maar trouw moet wel blijken! Na de verkiezingen gebeurt het niet zelden dat bepaalde punten worden afgezwakt, omgeven met mitsen en maren. De kiezers kunnen dan intussen wel om de tuin zijn geleid. Daar hoopt de SGP niet aan mee te doen. Met name als het gaat om haar ronduit principiële doelstellingen. Op zakelijke punten kan dat natuurlijk ook bij ons onder omstandigheden wel eens het geval zijn. Goed doordacht moet nu eenmaal op situaties en wijzigingen daarin worden gereageerd. Maar op echt wezenlijke punten kan en mag geen water bij de wijn worden gedaan. Kwestie van trouw!

KERN DER ZAAK

Wat is de kern van wat de SGP voorstaat en waarvan vertrouwd mag worden dat dat voluit in het programma wordt herkend? De SGP streeft naar een regering van ons volk geheel op de grondslag van de in de Heilige Schrift geopenbaarde ordening Gods. God heeft immers aan het volk Israël rechtmatige *rechten* gegeven, *getrouwe* wetten, goede inzettingen en geboden (Nehemia 9 : 13). Het betaamt alle mensen deze te gehoorzamen, aldus de Prediker (12 : 13). De beginselen van Gods Woord moeten daarom op staatkundig terrein tot groter erkenning worden gebracht. Een hele opdracht, maar bepaald geen achterhaald doel. De overheidstaak wordt ten diepste bepaald en getoetst, als in artikel 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis verwoord.

IN TROUW RECHT DOEN

Daaraan wil de SGP trouw blijven, pas dan immers wordt echt recht gedaan. Rechtgedaan aan de hoge roeping van de overheid, rechtgedaan aan de belijdenis onzer vaders, trouw betoond aan de historie van ons land in handhaving van het wezenlijk beginsel. Dan wordt ook in trouw rechtgedaan aan de armen, aan de zwakken en hulpbehoevenden in onze samenleving, die in deze ingewikkelde tijd ondersteuning van overheidswege nu

eenmaal niet kunnen ontberen. Dan wordt ook naar bijbelse norm rechtgedaan aan de vraagstukken, moeiten en noden van onze tijd. In trouw recht doen, er is een voorname belofte aan verbonden (Spreuken 29 : 14)! Wij beleven een ernstige tijd. Vele zonden en ongerechtigheden worden helaas openlijk gedoogd, zelfs beschermd door wetten. Wat zullen daarvan de gevolgen zijn? Wij moeten het ergste wel vrezen. Fundamentele wederkeer is geboden!

Het verkiezingsprogramma geeft daarvoor concrete lijnen aan, overigens erkennend dat het met name ook gaat om een persoonlijke, geestelijke wederkeer. Hartelijk mag worden gehoopt dat het verkiezingsprogramma de gehele partij en vele anderen zal aanspreken. Laat er op bepaalde punten verschil van inzicht mogen bestaan, de kern van wat de SGP voorstaat verbindt ons rond dit programma. Dat zal stimuleren en wervend zijn onder de kiezers, onder jong en oud. Met name ook jongeren wordt dringend gevraagd serieus en welgemeend naar ons programma te kijken. Wij hebben ook jullie steun zo nodig. Het is voor allen goed er ook met anderen over te spreken. Het gaat immers in de politieke discussie van vandaag de dag om meest wezenlijke zaken. Of niet dan? Enkele voorbeelden slechts: euthanasie, non-discriminatie, bewapeningsvraagstuk, individualisering. Staat er nu alles in dat er in zou kunnen staan? Neen, aan beperking viel niet te ontkomen. Gemeend wordt dat er in staat, wat er in elk geval in moet staan. Vanzelfsprekend ziet de SGP met spanning uit naar het resultaat van de verkiezingen. Laat geen stem verloren gaan door onachtzaamheid.

Diep is de SGP er overigens van doordrongen dat wij wel werken, wikken en wegen kunnen – en geen misverstand, wij hebben onze plicht te doen – maar dat alles in Gods hand is. Aan Zijn zegen is immers alles gelegen!

Van der Vlies

De Banier

UITGAVE VAN DE
STAATKUNDIG GEREFORMEERDE
PARTIJ

REDACTIE

C. G. Boender

Perzikstraat 3, 4261 KC Wijk en Aalburg,
tel. 04164-1666

J. Pijl

Generaal Spoorlaan 763,
2285 TL Rijswijk, tel. 070-936829

R. van Ommeren

De Coignylaan 7, 4301 MZ Zierikzee,
tel. 01110-2447

REDACTIECOMMISSIE

Drs. M. de Bruyne

Offenberglaan 1-54,
2594 BM 's-Gravenhage
tel. 070-854478

J. Pijl

Generaal Spoorlaan 763,
2285 TL Rijswijk, tel. 070-936829

D. A. Roozmond

Kanaalweg 101, 3533 HJ Utrecht,
tel. 030-931783

ABONNEMENTEN-ADMINISTRATIE

Barneveldse Drukkerij en Uitgeverij B.V.
Postbus 67, 3770 AB Barneveld,
tel. 03420-94911.

Abonnementsprijs f 20,- per halfjaar.

Betaling dient uitsluitend te geschieden
door middel van een u door de admini-
stratie toe te zenden girokaart.

SGP
Staatkundig
Gereformeerde Partij

Aan alle kiezers

Ter kennismaking

Het is in onze tijd niet ongewoon, dat u iets ter kennismaking aangeboden krijgt. Kranten, tijdschriften en zelfs boeken komen zó onder uw ogen. In de meeste gevallen houdt het een beroep op uw portemonnee in. Soms bedient men zich daarbij van methoden, die als grensoverschrijdend kunnen worden aangemerkt. Als u niet oppast, zit u vast aan de zaak die u aangeboden wordt.

Dit verkiezingsprogram wordt u ook ter kennismaking aangeboden. Het doet echter geen beroep op uw beurs, veeleer op uw geweten. Het bedoelt u financieel niet armer te maken, maar u met bepaald inzicht te verrijken.

Met klem brengt dit verkiezingsprogram de werkelijkheid onder uw aandacht, zoals deze steeds meer in ons vaderland openbaar komt. In feite is dat de werkelijkheid van het verlaten van de geboden Gods. Tegelijk wil het laten zien de werkelijkheid van de vele moeiten, die er in de samenleving zijn. Het zijn moeiten, die maar niet zo overwonnen kunnen worden. We denken aan de werkloosheid, die wel enige daling vertoont, maar toch nog blijvend groot is. Hoe groot zijn ook de zorgen voor menig kleinbedrijf. Op een ander gebied zijn er grote moeiten bij het instandhouden van de gezondheidszorg.

De Staatkundig Gereformeerde Partij heeft oog voor de genoemde moeiten en vele anderen. Zij roept de overheid op om met gepaste middelen die moeiten te bestrijden. Wij geloven echter niet dat dit kan zonder prioriteit te geven aan de geestelijke waarden in ons volksleven. Toegeven aan en legaliseren van de zonden tegen Gods Woord is een zekere weg tot verdere teruggang. De enige weg is het luisteren naar Gods heilzaam Woord en een beleid dat daarop gericht is. Alleen trouw-zijn aan Gods geboden biedt uitzicht in deze moeilijke tijd.

„In trouw recht doen” is de titel van ons verkiezingsprogram. Recht doen in moeilijke situaties is de taak van de overheid. Maar dan in trouw aan Gods geboden!

Ontvangt u zo dit geschrift. Dan kan de kennismaking dienstbaar zijn tot een goede regering van ons land. Tot de regering naar die geboden, die zegen meebrengen in Gods gunst.

Het hoofdbestuur
van de Staatkundig Gereformeerde Partij

Spreuken 29 : 14: „Een koning, die de armen in trouw recht doet, diens troon zal in eeuwigheid bevestigd worden”.

Nehemia 9 : 13b: „en Gij hebt hun gegeven rechtmatige rechten en getrouwe wetten, goede inzettingen en geboden”.

Instituut voor Wetenschap der Politiek
Universiteit van Amsterdam

RECHTMATIGE RECHTEN EN GETROUWE WETTEN

Een geweldige en tegelijkertijd verheven opdracht rust op de schouders van hen die tot regeren zijn geroepen. Ons ten goede. Een roeping te dienen: recht te doen in trouw aan Gods Woord. Tot eer van God en tot heil van land en volk. Een roeping die uitgaat boven het hier en nu.

Gods Dienaresse te zijn verplicht de overheid. De verplichting namelijk te regeren overeenkomstig Gods geboden. Geboden ten leven; richtlijnen voor samen-leven.

Rechtvaardigheid is nooit het resultaat van de optelsom de helft plus één. Rechtvaardigheid kan slechts de uitkomst zijn van het luisteren naar Gods heilige Wet waarvan de hoofdsom luidt: God lief te hebben boven alles en de naaste als onszelf (zie Matth. 22:37-40). Alle wetten en besluiten moeten in het teken staan van de belijdenis dat God de Regeerder en Formeerder is van alle leven. Alleen zo krijgt het staatsgebouw een vast fundament. Alleen zo wordt recht gedaan aan Gods bedoelingen met de mens.

Goede wetten die niet worden nageleefd baten niet. Daarom is het noodzakelijk dat op de naleving wordt toegezien. Politie en justitie zijn onontbeerlijk voor de handhaving van de openbare orde en de rechtsorde. De

ongebondenheid der mensen moet immers bedwongen worden. Tot straf der bozen en bescherming der vromen, zoals de opstellers van de Nederlandse Geloofsbelijdenis dat zo treffend formuleerden. Opdat alles met goede ordinantie onder de mensen toega. Dit vordert actief optreden en geen passief afwachten, laat staan berusten. Wat de regering kan behoort zij te doen, wat haar geboden is moet zij doen. Al was het alleen maar terwille van al die Nederlanders die zich nog wel wensen te houden aan wet en regel, die het goede nastreven.

Een overheid die buigt voor de eisen van Gods Woord verdient gehoorzaamheid. Een overheid die haar onderdanen verplicht te handelen in strijd met Gods Woord loopt het gevaar vroeg of laat dat recht te verspelen. Gods rechten reiken nu eenmaal verder en gaan dieper dan de rechten van de mens. Des te meer is nodig een gedurig gebed voor hen die in hoogheid zijn gezeten, opdat de Heere hen wil leiden in al hun wegen. Wat zou het zegenrijk zijn als de overheid zelf het goede voorbeeld zou geven door bid- en dankdagen uit te schrijven om de nationale en internationale nood op te dragen aan de Allerhoogste.

Gods dienaressse

1. Huwelijk en gezin

Huwelijk en gezin zijn de pijlers van de samenleving en als zodanig van onschatbare en blijvende waarde. Gods Woord laat daarover niet de minste twijfel bestaan. Die waardering moet doorklinken in de gehele Nederlandse wetgeving. Logisch voortvloeisel hiervan is dat iedere ontmanteling van het huwelijk als uit den boze moet worden beschouwd. Daarom mag noch op directe noch op indirecte wijze (bijvoorbeeld via het echtscheidingsprocesrecht, alimentatieregelingen, namen- en afstammingsrecht, enz.) aan de wettelijke regeling van het huwelijk tekort worden gedaan. Waar God het huwelijk heeft willen zegenen met kinderen zijn het de ouders aan wie de zeggenschap en verantwoordelijkheid is opgedragen. De overheid die zich Gods Dienaresse weet zal dat ouderlijk gezag steunen en niet uithollen. Ouders die hun verantwoordelijkheid misbruiken of verwaarlozen moeten uit de ouderlijke macht (kunnen) worden ontzet. Echter, godsdienstige opvattingen alleen mogen nimmer reden zijn

voor plaatsing van kinderen buitenshuis.

2. Wet Gelijke Behandeling

Op onbijbelse gronden mag nooit onderscheid worden gemaakt tussen mensen en groepen van mensen. Wat niet wegneemt dat er tussen gelijkheid en gelijkwaardigheid een wereld van verschil ligt. Wie dit miskent doet onrecht aan Gods Woord en aan de veelvormigheid van de schepping. De overheid mag bijbelse en onbijbelse verhoudingen - bijvoorbeeld homoseksuele relaties - dan ook niet op één lijn stellen, noch in haar wetgeving noch in haar feitelijk handelen. In alle samenlevingsverbanden moeten mensen zich richten naar de eisen die God ons in Zijn Woord als goed voorhoudt. In doen en in laten. Daarom bestaat er geen behoefte aan een wet gelijke behandeling en behoort de overheid alternatieve samenlevingsvormen die berusten op zedelijke onoirbare verhoudingen niet gelijk te schakelen met het huwelijk. Voor al diegenen die willen leven en werken naar de normen van de Heilige Schrift moet er ruimte zijn en blijven zich dienovereenkomstig te gedragen. Het streven

naar opgedrongen emancipatie moet krachtig tegenspel worden geboden opdat metterdaad recht gedaan wordt aan de variatie in aard, aanleg, wezen, karakter, hoedanigheid en gaven van hoofd en hart van man en vrouw.

3. Gods Naam

De overheid kan niet tolereren dat mensen elkaar aantasten in naam en goede eer. Nog minder mag de overheid misbruik van de Naam van de Allerhoogste straffeloos laten passeren. Gods eer is ermee gemoeid. Uit dien hoofde moet het verbod van godslastering (art. 147 Wetboek van Strafrecht) behouden blijven, en vooral ook worden nagekomen. Lagere overheden die werkelijk ernst maken met de bescherming van Gods Naam dienen volop de ruimte te krijgen om aanvullende bepalingen op de bestaande wettelijke regeling vast te stellen.

4. Gods Dag

De zondag is de Dag des Heeren. Een geschenk om dankbaar voor te zijn in een jachtige en onrustige tijd als de onze. Een overheid die de zondagsrust bevordert om aldus mogelijk te maken

dat de zondag geheiligd wordt doet recht aan Gods eer. En aan het wel-zijn van haar onderdanen. Overheidspersonen behoren zelf het goede voorbeeld te geven door af te zien van ambtelijke bezigheden op zondag. De Nederlandse overheid in al haar geleidingen moet alles doen om de zondagsrust waar ook te bevorderen en de ontheiliging van de Dag des Heren tegen te gaan.

5. Openbare Zeden

Onder het mom geen zedenmeester te zijn mag de overheid zich geen meester betonen in het laten voortwoekeren van onzedelijkheid. Onzedelijkheid is een schandvlek die een natie en haar bewoners verlaagt. Ja, wat meer is, onrecht doet aan de gerechtigheid Gods. Onzedelijkheid schaadt mensen naar lichaam en naar ziel. Daarom behoort de regering tegen openlijke uitingen van pornografie, prostitutie, sexhandel en andere vormen van onzedelijkheid maatregelen te nemen. Zeer streng moet worden opgetreden tegen kinderpornografie. Onder geen beding mag worden overgegaan tot het uit de sfeer van het strafrecht halen van seksuele contacten van meerderjarigen met 12-16-jarigen.

Rechtsstaat

6. Rechtsstaat en Openbare Orde

Geweld en misdadigheid zijn aan de orde van de dag. Ook in de afgelopen jaren zijn steeds meer mensen het slachtoffer geworden van de kleine en/of grote criminaliteit. Het is de opdracht van de overheid zich hiertegen teweer te stellen. Waar de rechtsorde is geschonden en schuld is bewezen mag straf niet achterwege blijven. Daarom zal alles in het werk moeten worden gesteld om te voorkomen dat strafbare feiten op grote schaal (moeten) worden geseponeerd. Overtredingen en misdrijven behoren rechtvaardig vergolden te worden met passende straffen. In het uiterste geval (levensdelicten) moet de doodstraf mogelijk zijn. Tegenover wetsovertredingen op grote schaal met een politieke achtergrond (burgerlijke ongehoorzaamheid) is een duidelijk en beslist optreden van de regering noodzakelijk. Aparte aandacht vraagt de bestrijding van terrorisme en handel in verdoevende middelen.

7. Rechtspraak

Mensen die menen dat hun onrecht is

aangedaan moeten hun recht kunnen blijven halen. De afhandeling van bezwaar- en beroepschriften zal voortaan vlotter moeten gaan verlopen en de procedurevoorschriften dienen vereenvoudigd te worden.

8. Politie

Het is geen dankbare taak als politieagent met te weinig middelen en mogelijkheden als stootkussen te moeten fungeren tussen de overheid en de bevolking. Eerste vereiste is dat het politie-apparaat goed bemand is en naar de eisen des tijds toegerust. Verder zal de samenwerking tussen de gemeentelijke en de Rijkspolitie de doeltreffendheid van het optreden ten goede kunnen komen. Een eensgezind optreden van alle verantwoordelijke instanties vergroot de overtuigingskracht van het overheidsoptreden. Daarom moeten bestuur en justitie zich achter de politie opstellen als deze zich houdt aan de instructies. Aan de andere kant moet er een, bij voorkeur landelijke, uniforme klachtenregeling komen over onbehoorlijk politieoptreden. Het optreden van particuliere bewakingsdiensten moet aan strenge regels worden gebonden opdat de rechtsstaat niet ondermijnd worde door eigenrichting.

9. Gevangeniswezen

Helaas zijn er geen gevangenen te veel, doch te weinig. Het cellentekort leidt tot onaanvaardbare situaties. Daarom moet alles op alles worden gezet om de tenuitvoerlegging van rechtsgeldig tot stand gekomen rechterlijke beslissingen te garanderen. Eventueel zal daarvoor extra geld moeten worden uitgetrokken. Voorts zal de beveiliging tegen ontsnapping van gevangenen verscherpt dienen te worden. Daarnaast is het zinvol dat veroordeelden op een juiste wijze worden begeleid en voorbereid op de terugkeer in de maatschappij. Een Bijbels verantwoorde geestelijke verzorging is daarvoor onmisbaar.

Binnenland

10. Parlementaire Democratie

In Nederland is de democratie in de

Constitutionele monarchie

vorm gegoten van een constitutionele monarchie met parlementair stelsel. Zonder deze staatsvorm te verheerlijken mag vastgesteld worden dat zij onder de huidige omstandigheden het best werkbare middel is om recht en gerechtigheid te kunnen doen wedererven. Zij zou veel aan waarde winnen indien in de (Grond)wet de afhankelijkheid beleden zou worden van God de Almachtige. Daarom dient in het openbaar bestuur het ambtsgebed gehandhaafd, en waar het ontbreekt weer ingevoerd te worden.

De regering moet krachtig stelling nemen tegen alle gezagsondermijnende activiteiten en kan majesteitsschennis in geen geval door de vingers zien.

11. Binnenlands Bestuur

Knelpunten in het bestuursapparaat kunnen het best worden opgelost door aan te sluiten bij het historisch gegroeide. Grootchalige herindelingen worden dan ook afgewezen, wat niet betekent dat in sommige gevallen grenswijzigingen noodzakelijk kunnen zijn. Het Rijk moet ernst maken met het afstoten van taken en bevoegdheden naar provincies, gemeenten en waterschappen (decentralisatie). Tegelijkertijd moeten deze bestuurslagen voor die taakuitbreiding een voldoende, met name ook financieel draagvlak krijgen, opdat ze zijn opgewassen tegen hun taak. Het is wellicht wenselijk te bezien of het afstoten van overheidstaken naar de particuliere sector (privatisering) verantwoord is.

12. Openbaarheid en deregulering

Overdaad schaadt. Hoe meer regeltjes, des te ondoorzichtiger het beleid en bestuur. Met deze wetenschap in het achterhoofd zal soberheid en terughoudendheid moeten worden betracht bij het totstandbrengen van nieuwe wetgeving. Daar waar maar enigszins vereenvoudiging van bestaande wetten en regels kan plaatshebben moet dat gebeuren.

13. Privacy

Er moet zo snel mogelijk een wettelijke uitwerking van het grondwettelijk

Binnenlands bestuur

recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer tot stand gebracht worden. Verkeerd gebruik van persoons- en andere gegevens uit databestanden zal strafbaar moeten worden gesteld.

14. Kansspelen

Door allerlei kansspelen worden ongezone en zelfs gevaarlijke begeerten opgeroepen, zeker wanneer deze spelen gepaard gaan met een (hoge) geldinzet. Bovendien richt gokken onpeilbaar leed aan in gezinnen en families. De overheid is daarom geroepen gokken tegen te gaan. Voor casino's behoort in Nederland geen plaats te zijn.

Minderheden

15. Aanpassing en integratie

Nederland behoort recht te doen aan allen die zich rechtmatig in ons land vestigen. Dat is een opdracht voor zowel de regering als de burgers ieder afzonderlijk. Waar mogelijk mag dat gebeuren met behoud van alle verscheidenheid onder de vele vreemdelingen in onze poorten, waar nodig moeten zij zich aanpassen aan de Nederlandse samenleving. In het be-

leid dient de nadruk te liggen op integratie. Uitingen van racisme en vreemdelingenhaat kunnen niet worden getolereerd en moeten dus worden vervolgd. Wel dient duidelijk onderscheiden te worden tussen achterstand en achterstelling, waarbij achterstelling bestreden moet worden en achterstand weggewerkt, uiteraard indien betrokkenen daar prijs op stellen.

16. Toelating en terugkeer

Het toelaten van vreemdelingen is, hoe pijnlijk ook, gebonden aan grenzen. Daarom moet de toelating aan beperkingen worden gebonden. Hierop moet uitzondering worden gemaakt voor vluchtelingen die om hun geloof worden vervolgd dan wel gevaar lopen voor lijf en leden. Remigratie mag gestimuleerd worden, mits maar geen afbreuk gedaan wordt aan de voorwaarden van vrijwilligheid en van betrouwbare voorlichting.

17. Zuidmolukkers en Papoea's

De achtergrond van het verblijf van tienduizenden Molukkers en Papoea's in ons land is diep tragisch. Tegenover hen en hun nageslacht heeft Nederland een ereschuld in te lossen. Al te lang is daarmee gewacht.

RECHT DOEN AAN BEWEZEN TROUW

Ieder mens heeft zijn eigen verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheid tegenover God, verantwoordelijkheid tegenover de naaste en verantwoordelijkheid tegenover zichzelf. Om de verantwoordelijkheden in hun juiste verhouding te leren verstaan is het goed dat mensen luisteren naar wat God in Zijn Woord zegt. Want goede inzettingen kunnen slechts gegrond zijn op trouw aan normen die de eeuwen door hun waarde hebben bewezen. Van jong tot oud kunnen mensen er hun voordeel mee doen. Dat begint al op school. Een school met een open Bijbel geeft meer dan kennis alleen. Zulk onderwijs doet beseffen dat de verworven kennis moet worden ingezet tot eer van God en dienst aan de naaste. Zulk onderwijs biedt de jeugd perspectief en geeft zin aan de toekomst. Een blijde boodschap in een sombere wereld. Welke overheid zal deze les in de wind willen slaan? Wil de Nederlandse overheid recht doen aan haar verantwoordelijkheid, dan zal ze de jeugd op laten groeien bij het licht van Gods Woord, opdat Zijn Woord een lamp zal zijn voor ieders voet en een licht

op ieders pad (Ps. 119:105). De overheid is niet de eerst aangewezen om met veel kunst en vliegwerk cultuur te bevorderen. Veel meer ligt het op haar weg ontspringen te voorkomen dan wel tegen te gaan. Rentmeester-zijn wil in dit verband oproepen tot verantwoord gedrag. Loslaten van het waarde-volle leidt onherroepelijk tot waarde-loosheid. Het is geen kunst allerlei zondigheid onder velerlei voorwendsel vrij spel te geven. Wat cultuur heet moet de toets der kritiek, gebaseerd op Gods Woord, kunnen doorstaan. Zo alleen kunnen kunstenaars creatief, dat wil zeggen: opbouwend bezig zijn.

Nergens mogen mensen hun verantwoordelijkheden ontlopen. Die opdracht krijgt extra gewicht en dimensie als we beseffen hoevelen op anderen zijn aangewezen. Gods Woord neemt allen serieus, met welke lichamelijke of geestelijke mogelijk- en moeilijkheden ook bedeed. Barmhartigheid biedt daarom de helpende hand aan medemens. Om zo zorg en hulp weer hart te geven. Jong en oud kunnen hiermee uit de voeten.

Onderwijs

18. School met de Bijbel

Goed en deugdelijk onderwijs is een zaak van de overheid. Nog meer dan dat moet het de overheid na aan het hart liggen dat alle onderwijs wordt gebaseerd op de Bijbel en de reformatische belijdenisgeschriften. Nu dit – helaas – wordt nagelaten moet er in ieder geval alle vrijheid zijn voor het bijzonder onderwijs. Bij gebrek aan een overheid met de Bijbel moet er pal gestaan worden voor een school met de Bijbel. Tegen deze achtergrond mogen geen eisen worden gesteld aan het bijzonder onderwijs die wezensvreemd zijn aan het karakter van dat onderwijs. Scholen op levensbeschouwelijke grondslag moeten niet alleen respectering, maar ook onderschrijving van deze grondslag kunnen vergen. Om ervoor te zorgen dat de spreiding van scholen over het land voldoende is moeten de stichtingsnormen zo laag mogelijk worden gehouden. En als aan alle wettelijk vereiste voorschriften en getalscriteria voldaan is zal het bijzonder onderwijs zonder aarzelen in de gelegenheid moeten worden gesteld om scholen op te richten en in stand te houden. Het godsdienstonderwijs mag niet opgaan in het

vak geestelijke stromingen of maatschappijleer.

19. Basisonderwijs

De nieuwe basisschool zal zichzelf in de komende jaren in de praktijk moeten bewijzen. Nu jonge en zeer jonge kinderen onder één dak zitten vraagt het zoeken naar het evenwicht tussen spel en leren nog meer behoedzaamheid dan voorheen. Voorop staat dat de kwaliteit van het onderwijs er niet op mag achteruitgaan. Een persoonlijk gerichte benadering doet het meest recht aan leerlingen die nu aanmaal verscheidene talenten, mogelijkheden en moeilijkheden hebben. Kinderen die om wat voor reden dan ook een achterstand hebben ten opzichte van hun leeftijdgenoten verdienen extra aandacht. De regering moet de leerkrachten hierin terzijde staan. Door middel van evaluatie en onderzoek zal de kwaliteit van het onderwijs voortdurend in de gaten moeten worden gehouden. Kleinere scholen in dunbevolkte gebieden, met name op het platteland, behoren vanwege hun onmisbare functie beschermd te worden.

20. Voortgezet Onderwijs

In de opzet van het onderwijs moet de verscheidenheid in aard en aanleg van

de leerlingen worden weerspiegeld. De discussie over het voortgezet basisonderwijs (middleschool) behoort dan ook uit te komen bij de keuzemogelijkheid voor categoriale of geïntegreerde scholen, zo aan die laatste na zorgvuldige afweging al blijvende behoefte blijkt te bestaan. Wat betreft de vakkenpakketten zullen die experimenten gesteund dienen te worden die de pakketkeuze minder belemmerend doen zijn. Overigens gaat de voorkeur niet uit naar al te grote scholengemeenschappen waar sfeer en werkklimaat lijden onder de massaliteit.

In het beroepsonderwijs is, naast een voldoende algemene ontwikkeling, een goede vakopleiding essentieel op aansluiting te kunnen krijgen op een toekomstige werkkring. Theorie en praktijk kunnen daarenboven beter op elkaar afgesteld worden door de mogelijkheden te vergroten stage te lopen bij bedrijven en instellingen. Proeven met nieuwe onderwijsgebieden (informatica) en schooltypen (k.m.b.o.) zijn waardevol opdat het onderwijs bij de tijd blijft.

De leerplicht zal niet verlengd moeten worden; het is meer zaak toe te zien op de naleving ervan (schoolverzuim, spijbelen). De vormingscentra voor (werkende) jongeren van 16 tot 19 jaar verdienen hun eigen zelfstandige

plaats als instituten met ruime mogelijkheden voor praktische vorming. Mensen die vroeger geen gelegenheid hadden (voldoende) onderwijs te volgen behoren in het heden meer mogelijkheden te hebben in te halen wat ze toentertijd niet moesten missen. Ook voor het voortgezet onderwijs geldt dat er voldoende scholen moeten zijn verspreid over het hele land.

21. Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs

Studeren kost geld, niet in het minst aan de overheid. Om de kosten te drukken is de zogenaamde tweefasestructuur ingevoerd. Op korte termijn is het gewenst de opgedane ervaringen met de nieuwe studie-opzet aan een nader onderzoek te onderwerpen met het oog op het belang van een volwaardige wetenschappelijke opleiding. Wat voor beslissingen er ook genomen zullen gaan worden, de in Nederland gegeven wetenschappelijke opleidingen mogen onder geen beding achterop komen bij die in het buitenland. Pijnlijk zijn de studentenstops. Gezien de situatie op de arbeidsmarkt en de capaciteit van de universiteiten kunnen ze helaas vooralsnog niet worden afgeschaft. Aan de hand van een zo rechtvaardig mogelijk systeem (gewogen, waarbij eerdere prestaties een rol spelen) zal de plaatsing van studenten moeten plaatshebben. Bij de studiefinanciering moet rekening worden gehouden met de draagkracht van de ouders en de al dan niet aanwezige noodzaak buitenshuis te gaan wonen.

Cultuur

22. Zorg voor het cultureel erfgoed

Verwaarlozing van cultuurhistorische schatten leidt letterlijk en figuurlijk tot onherstelbare schade. Voor het te laat is moet gewerkt worden aan de instandhouding van het restauratieambacht (kerken!). Ook zal in toenemende mate systematisch zorg moeten worden besteed aan de jongere bouwkunst. Streekgebonden en karakteristieke elementen in een bepaald gebied mogen niet veronachtzaamd worden. Hetzelfde geldt voor de Friese taal en cultuur.

Cultureel erfgoed

23. Gesproken en geschreven woord

Gods Woord is de enig betrouwbare maatstaf voor de overheid in haar beoordeling van het geschreven en gesproken woord. Tegen publicaties en uitzendingen die godslasterlijk, zedekwetsend of gezagsondermijnd zijn moet worden opgetreden. Dat houdt ook in dat erop toegezien moet worden dat er geen boeken of andere informatiebronnen via de openbare bibliotheken worden uitgeleend die godslasterlijk, zedekwetsend of gezagsondermijnd zijn. In het mediabeleid zal krachtig weerstand moeten worden geboden aan alle vormen van commercialisering. Naast een verscherping van de filmkeuring is eenzelfde keuring nodig van videobanden die nu nog ongecontroleerd hun weg naar de huiskamers vinden. Het is een belangrijke taak van de overheid misleidende en agressieve reclame tegen te gaan en de tot weinig soberheid oproepende STER-reclame af te schaffen.

24. Ontspanning en recreatie

Sommige takken van sport en vormen van recreatie zijn meer dan ongezond en hebben niets meer te maken met een zinvolle vrijetijdsbesteding. Op staande voet moet aan de subsidiëring van het profvoetbal een eind worden gemaakt. De Nederlandse overheid mag op geen enkele wijze haar medewerking verlenen aan het organiseren van de Olympische Spelen. Aan alle vormen van ongeklede recreatie dan wel aanstootgevend recreatief gedrag moet paal en perk worden gesteld. Bij

sport en recreatie behoort zondagsontheiliging te worden tegengegaan en de zondagsrust bevorderd.

Maatschappelijke Dienstverlening

25. Hulpverlening

De hulpverleners die het dichtst bij de hulpzoekers staan kunnen hun taak het best verrichten. In de zorg-sector gaat de voorkeur dan ook uit naar zelfhulp en het particulier initiatief: kerkelijke en andere instellingen. Daarom dient voorrang te worden gegeven aan het vrijwilligerswerk en moet de kerk van de overheid alle ruimte krijgen om haar opdracht op het terrein van het maatschappelijk werk naar behoren te kunnen vervullen. Voorkomen moet worden dat het landelijk werk op levensbeschouwelijke grondslag tussen wal en schip zal vallen. Waar het particulier initiatief tekort schiet moet de overheid vanzelfsprekend bijspringen. De gezinszorg moet op een zo goed mogelijk peil worden gebracht en gehouden, waarbij dag en nacht een beroep moet kunnen worden gedaan op hulpverleners. Opvang- en hulporganisaties die wettige verhoudingen niet wensen te respecteren dienen afgewezen te worden.

26. Gehandicapten

Mensen die te kampen hebben met een handicap hebben recht op een zo gelijkwaardig mogelijke plaats temidden van anderen. Daartoe kan bijdragen dat de bereikbaarheid van voorzieningen zoveel mogelijk wordt bevorderd. Op de arbeidsmarkt verdienen gehandicapten een maximale kans naast de anderen.

27. Ouderen

Mensen die al op leeftijd zijn gekomen hebben een zinvolle plaats in een wereld die steeds sneller lijkt te gaan. Ouderen die dat wensen moeten zo lang mogelijk op zichzelf kunnen blijven, waarbij het erg belangrijk is dat zij terug kunnen vallen op klaarstaande voorzieningen in de directe woonomgeving (alarmeringssystemen, wijkfunctie van het bejaardencentrum, enz.).

KIEZEN VOOR LEVEN EN WERKEN IN TROUW

Dag in dag uit moet de regering keuzen doen, want Vadertje Staat kan nu eenmaal geen allemansvriend zijn. Het is kiezen of delen. Soms is de keuze vrij eenvoudig, bijvoorbeeld als het gaat over vragen van leven of dood. Daar geldt: wie niet voor is, is tegen. Dan weer is de keuze minder gemakkelijk: moet deze weg zus aangelegd worden of zo? Dat vergt wikken en wegen. Hoe dan ook, de keuze moet zorgvuldig geschieden om verantwoord te zijn. Recht doen wil zeggen trouw kiezen overeenkomstig de maatstaf van Gods Woord. Opdat later niet gezegd zal worden: gewogen en te licht bevonden.

Een overheid die recht wil doen zal kiezen voor het leven in al haar vormen en stadia, trouw aan het gebod: Gij zult niet doodslaan. Abortus en euthanasie zijn daarom uit den boze, haaks staand op de heilige oorsprong van het leven. Kiezen voor leven wil in wijder verband ook oproepen tot stellingname tegen achteloos omspringen met Gods schepping en Zijn schepselen.

Maar ook wanneer de keuze niet zo eenvoudig ligt wil Gods

Woord een licht zijn op het pad van de overheid, voerend naar gerechtigheid voor een ieder, opdat niemand tekort gedaan wordt. Daarbij zal het overheidszwaard omgesmeed moeten worden tot een schild om de rechtmatige rechten te beschermen van wat zwak en weerloos is: kleine kinderen in het verkeer, ouden van dagen in bus en trein, die tussen wal en schip dreigen te vallen; maar ook stervende bossen en mishandelde dieren die slachtoffer zijn geworden van menselijke heerszucht en egoïsme.

Daar houdt het niet mee op. Er blijft nog veel te wensen over. Om alle verlangens in goede banen te leiden is meer nodig dan bescherming alleen. Gerechtaardigde wensen en noodzakelijke werken moeten worden vervuld en verricht. Als particulieren in gebreke (moeten) blijven zit er weinig anders op dan dat de overheid zelf, met de haar ter beschikking staande instrumenten en middelen, bijspringt. Want huizen moeten worden gebouwd en gifgrond verwijderd, en ziekten bestreden en wegen aangelegd. Kortom: de hand moet aan de ploeg.

Gezondheidszorg

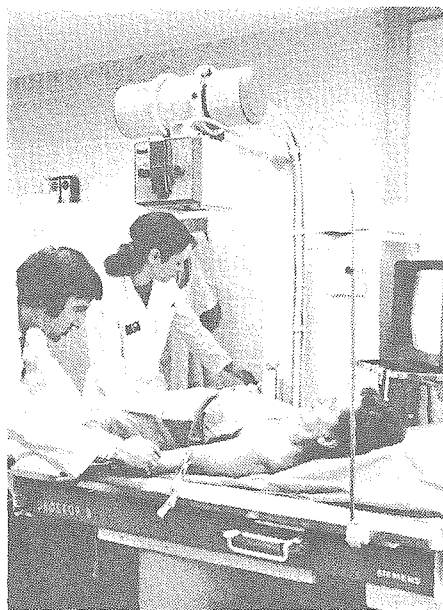
28. Leven en dood

De mens is een schepsel van God en komt uit dien hoofde geen zelfbeschikkingsrecht toe. Het is God die leven geeft, leven spaart en leven neemt. Daarom wordt abortus provocatus en de financiering daarvan, anders dan wanneer het leven van de moeder in gevaar is (vitale indicatie) verworpen. Datzelfde geldt voor euthanasie, met dien verstande dat staken van zinloos medisch handelen (na gebleken hersendood) geen euthanasie genoemd mag worden. Met alle begrip voor de nood van kinderloosheid moet de in-vitro-fertilisatie (reageerbuisbaby-methode) zoals die thans in het algemeen wordt toegepast, om ethische redenen worden afgewezen. Een versterking van de positie van de pro-life organisaties is gewenst, waaronder dus de organisaties die hulp bieden aan ongetrouwde moeders. Vormen van bevruchting buiten het huwelijk, zoals draagmoederschap, donorschap, enz. behoren te worden tegengegaan.

29. Eigen verantwoordelijkheid

Verantwoordelijkheidsbesef roept op tot gezond gedrag ten aanzien van

eigen lichaam en ziel. Dat pleit onder meer voor eigen bijdragen bij het beroep moeten doen op veelal peperdure voorzieningen, mits natuurlijk ongerechtvaardigde opeenhoping wordt voorkomen. Extra kosten voortkomend uit sportletsel mogen niet afgewenteld worden op de gemeenschap. Een stelselwijziging ziektekostenverzekering mag de kring van ver-

Gezondheidszorg

plicht verzekerden niet uitbreiden en het ziekenfonds dient meer keuzemogelijkheden te bevatten om tegemoet te komen aan gewetensbezwaren tegen bepaalde verstrekkingen. Voor de kosten van anti-conceptiva behoort de overheid geen vergoeding te geven en inenting mag nimmer verplicht worden gesteld. Promiscuïteit als veroorzaker en de verspreiding van geslachtsziekten en de levensgevaarlijke ziekte AIDS moet worden bestreden.

30. Mensen in de gezondheidszorg

Werkers in de gezondheidszorg staan voor een steeds zwaarder wordende taak. Niet alleen neemt de werklust toe, ook raken mensen in gewetensnood door mee te moeten werken aan verrichtingen die ze voor God niet kunnen verantwoorden. Daarom moeten gewetensbezwaarden op alle niveau's (sollicitatie, scholing, promotie) volstrekt beschermd worden, en mogen artsen geen toetredingsbelemmeringen ondervinden omdat zij abortus provocatus en euthanasie afwijzen. Bij regionalisatie dient er ruimte te blijven voor instellingen op levensbeschouwelijke basis en vestiging van zogenaamde pro-life artsen. Bezuinigingen in de sfeer van de gezondheidszorg kunnen

niet zonder meer doorgevoerd worden. Nu de werklast is toegenomen moeten de lonen daarmee in een billijke verhouding blijven.

31. Bezuinigingen

Voorkomen is beter dan genezen, ook in financieel opzicht. Bovendien houden de kosten voor de gezondheidszorg verband met normen en waarden. Door het handhaven van Gods heilzame geboden op het terrein van arbeid, huwelijk en gezin is het mogelijk te komen tot een vermindering van psycho-sociale problemen. Tegen deze achtergrond worden mantelzorg en zelfhulp bepleit en wordt het als los zand aan elkaar hangen van de maatschappij tegengegaan.

32. Verslaving

Velerlei vormen van verslaving houden vele mensen in hun greep. De verwoestende werking die dit heeft op lichaam en geest van de betrokkenen berokkent ook schade en verdriet aan de mensen om hen heen. Uitzicht uit deze menselijke en maatschappelijke nood kan dan ook slechts worden geboden als mensen er weer van doordrongen raken dat ze schepsel Gods zijn. Daarom kan het probleem van de drugs niet worden bestreden door legalisering van handel en gebruik, maar is het beter perspectieven te bieden voor de toekomst.

Gedwongen afkicken moet mogelijk kunnen zijn. De toename van rookvrije ruimten dient bevorderd te worden. Alcoholisme kan het best worden bestreden via gedragsbeïnvloedende voorlichting, desnoods via de prijs en een beperking van de verkoopruimten. Christelijke opvangcentra verdienen steun van de overheid.

Zorg voor flora en fauna

33. Milieubescherming

De verontreiniging van Gods schepping is ons duur te staan gekomen. Door schade en schande wijs geworden wordt nu naarstig naar wegen en middelen gezocht bodem, water en lucht voor verdere smetten te vrijwaren. Als de hand wordt gehouden aan reeds tot stand gekomen milieuwetten is er nog een keer ten goede mogelijk waarbij de

wegwerpeconomie geleidelijk aan verandert in een reparatie-economie. Dat is een zaak van mentaliteitsverandering, en dus ligt er hier een taak voor de overheid om via voorlichting mensen bewust te maken van hun verantwoordelijkheid. Afval zal zoveel mogelijk gescheiden ingezameld dienen te worden ten behoeve van een betere om- en verwerking. Onderzoek naar hergebruik moet worden gestimuleerd. Er mag in geen geval afval in zee worden gedumpt. Op plaatsen waar ernstige vervuiling aan het licht is getreden moet de bodemsanering op voortvarende wijze ter hand worden genomen. De Nederlandse regering moet op nationaal en internationaal niveau stappen zetten om de verzuring van het milieu (zure regen) een halt toe te roepen, bijvoorbeeld door verplichte rookgasontzwaveling (electriciteitscentrales, grote industrie), auto's uit te rusten met een katalysator en het aantrekkelijker maken van het rijden op loodvrije benzine.

34. Dierenbescherming

Reeds Gods Woord leert dat de mens in zijn omgang met dieren niet zomaar zijn gang kan gaan. De afschuwelijke misstanden die zo nu en dan aan het licht treden doen eens te meer beseffen

Milieuverontreiniging

dat een wettelijke bescherming van het dier geen overbodige luxe is. Aan wetenschappelijke instellingen en andere instituten moet gestreefd worden naar een vervanging van dierproeven. Er dient meer controle te komen op de naleving van voorschriften met betrekking tot de huisvesting van vee en diertransporten. Dierenmishandeling behoort harder aangepakt te worden. In internationaal verband moet Nederland ijveren voor de stopzetting van de jacht op bedreigde diersoorten (onder andere walvissen) en ook de jacht op jonge zeehonden.

Volkshuisvesting

35. Bouwen en wonen

Een eigen woning is een stuk eigen verantwoordelijkheid. Het eigen woningbezit moet daarom bevorderd worden. Dus moet de regering bewerkstelligen dat er voldoende goede en betaalbare woningen worden gebouwd. Bovendien dienen er voldoende middelen beschikbaar te komen voor verbetering van de woningen uit de voorraad.

Of mensen naar hun zin wonen wordt mede bepaald door het woonklimaat en de woonomgeving. Het is vanzelfsprekend dat verpaupering, massaliteit en eenvormigheid een negatieve invloed hebben, terwijl variatie, voorzieningen en groen positief uitwerken. Binnensteden mogen derhalve niet verwaarloosd worden en bij stadsvernieuwing behoort gelet te worden op de wensen van de bewoners en de middenstand.

Leegstand van woningen zal tot het uiterste moeten worden voorkomen. Eenzijdige bouw en exploitatie door projectontwikkelaars dient tegengegaan te worden en woningspeculatie moet scherp veroordeeld worden. Als het kan moet de uitbouw van de steden beperkt blijven tot de aan de steden grenzende verstedelijkte gebieden. Voorkomen moet worden dat mensen uit de dorpen naar elders moeten verhuizen (goede woonruimteverdeling) en bij het bouwen op het platteland dient voorzichtigheid in acht te worden genomen omdat overmatige groei van kleine kernen de rust, inclusief de zondagrast, schaadt.

36. Huren

Huurders en eigenaars van woningen hebben belangen die deels parallel lopen en deels met elkaar strijden. Voor de overheid is een bemiddelende taak weggelegd opdat die belangen rechtvaardig met elkaar in evenwicht worden gebracht. Bij de woningtoewijzing moet het uitgangspunt worden gehanteerd dat de huurder zelf in staat moet zijn de huur op te brengen. Huursubsidie mag geen vanzelfsprekende zaak zijn. Daarom moet er ook nauwlettend op worden toegezien dat woningen met een lage huur in de sector sociale woningbouw beschikbaar komen voor woningzoekenden met lage inkomens.

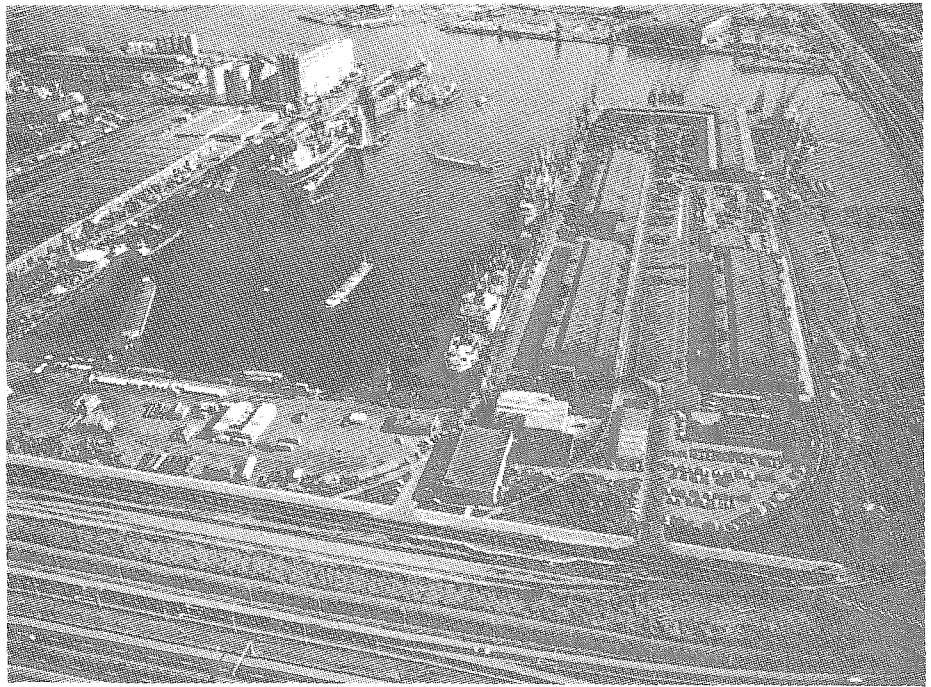
37. Woningtoewijzing

Ook bij de woningtoewijzing moet de overheid zich Gods Dienaresse weten en er zich niet toe lenen bijbelse en onbijbelse samenlevingsvormen op één lijn met elkaar te stellen. Er mag geen medewerking worden verleend aan het bouwen en toewijzen van woningen voor en aan naar christelijke norm ongeoorloofde samenlevingsvormen. Het toewijzingsbeleid dient uit te gaan van het kostwinnersprincipe.

Verkeer en Vervoer

38. Wegverkeer

Een goed transportsysteem is voor de Nederlandse samenleving van essentieel belang. Veiligheid, betrouwbaarheid en snelheid zijn de eisen die aan het wegen en spoorwagennet mogen worden gesteld. Daartoe behoort meer aandacht te worden gegeven aan verkeersregels en -gedrag, met name in het onderwijs. Verkeersovertredingen kunnen nog strenger bestraft worden, met name het rijden onder invloed van alcohol. Hen die met een glaasje teveel op een dodelijk ongeval veroorzaken moet voor vele jaren de rijbevoegdheid worden ontzegd. Het ligt ook op de weg van de overheid achterstallig onderhoud aan de wegen zo goed mogelijk weg te werken en knelpunten op te heffen. Deze werkzaamheden verdienen voorrang. Bij de aanleg en het beheer van wegen dient te allen

Ruimtelijke ordening

tijde rekening te worden gehouden met de belangen van de bejaarden, gehandicapten en de kleine kinderen.

39. Openbaar vervoer

Naast het particulier vervoer vervult het openbaar vervoer een onmisbare functie. Het instandhouden en onderhouden van een zo volledig en comfortabel mogelijk netwerk van voorzieningen, brengt veel kosten met zich mee die niet alleen door de reizigers kunnen worden opgebracht. De regering zal ook hier een uitweg moeten trachten te bieden.

Lijnen die een bepaald percentage van de kosten niet kunnen dekken moeten opgeheven worden. De aansluiting van particulier en openbaar vervoer moet zo gemakkelijk mogelijk worden gemaakt door bij stations parkeerplaatsen en (beveiligde) fietsenstallingen te bouwen. In het openbaar vervoer moet de zondag als de Dag des Heeren worden geëerbiedigd.

40. Binnenvaart en zeevaart

Het binnenschip moge dan het meest milieuvriendelijke vervoermiddel zijn voor het transport van massagoederen, in kringen van de binnenvaart heerst een minder vriendelijke stemming. In

het groot leveren staten en in het klein leveren schippers slag om de vracht. In ieder geval moeten particuliere schippers beschermd worden tegen onredelijke tarieven van andere vervoerswijzen, en moet hun veiligheid tegen de massale duwbaktransporten gewaarborgd zijn. In gezamenlijk overleg met andere scheepvaartnaties moet krachtig stelling worden genomen tegen concurrentie van Oostblokstaten, zowel voor de binnenvaart (Rhein-Main-Donaukanaal) als voor de zeevaart (ladingreservering staatshandellanden).

41. Waterstaat

De eeuwenlange strijd tegen het water heeft vele offers gekost, maar leverde aan de andere kant kennis en ervaring op die in de gehele wereld respect afdwingt. Daarmee moet Nederland haar voordeel zien te doen. Met de know-how opgedaan tijdens het ontwerpen en de aanleg van waterstaatkundige werken moet actief naar buiten worden getreden teneinde de Nederlandse export hiervan te laten profiteren. De aanleg van waterkeringen om het achterland te beschermen tegen overstromingen dient zodanig te zijn dat de zeedijken in 1990 op hoogte zijn gebracht en de rivierdijken in 1998.

RECHT DOEN AAN ALLE VOLKEREN

Het internationale politieke leven gaat niet buiten de Raad van God om, maar onttrekt zich evenmin aan de verantwoordelijkheid van de mens. De overheid is geroepen om in getrouwheid aan Gods Woord, ook in internationaal verband, vrede te bevorderen en onrecht te bestrijden. Hiermee zijn de twee hoofddoelstellingen van het Nederlands buitenlands beleid vastgelegd. Want alleen als deze twee voorwaarden vervuld zijn kan de mens de aarde bebouwen en bewaren. Voor een juist inzicht in de problematiek van oorlog en bewapening is het noodzakelijk oog te hebben voor de zwaarmacht van de overheid (Romeinen 13). De wettige overheid heeft het recht en de plicht haar onderdanen te beschermen tegen de machten van agressie en geweld. Het einde van de Tweede Wereldoorlog bracht niet de vrijheid waarop velen hadden gehoopt. De veiligheid werd mede afhankelijk van het afschrikkingsevenwicht tussen de twee supermachten. Kernwapens vormden hoe langer hoe meer een integrerend bestanddeel van het instandhouden van dit machtsevenwicht. Nimmer mag een regering erin berusten dat de veiligheid van het westen in toenemende mate afhankelijk wordt gemaakt van het bezit en onverhoopt gebruik van deze massavernietigingswapens die Gods schepping in één klap kunnen vernietigen. Kernwapens dienen niet in de eerste plaats om een oorlog te voeren (militair), maar om een oorlog te voorkomen (politiek). Alle verantwoorde middelen en wegen moeten worden benut om tot construc-

tief overleg te komen teneinde wederzijds wapenbezit te beperken en zo nodig terug te dringen.

Een neutraliteitspolitiek, hetzij van landen binnen Europa, hetzij van Europa als geheel, is gevaarlijk omdat dit het machtsevenwicht verstoort. Nederland voelt zich op diverse gronden nauw verbonden met de Verenigde Staten van Noord-Amerika. Onder Gods zegen kan het Atlantisch bondgenootschap dienstbaar zijn aan de verdediging van de vrijheid. Die vrijheid is een groot goed, met name de vrijheid om God te kunnen dienen naar de eisen van Zijn Woord. De waarschuwend stemmen van hen die aan den lijve ondervonden of ondervinden wat het betekent onder een dictatuur te moeten leven spreekt boekdelen.

Oplossingen voor de wereldproblemen zijn niet eenvoudig. Nederland is een klein land en dient zich dat bewust te zijn. Dit mag echter geen dekmantel zijn om zich aan de verantwoordelijkheid te onttrekken. In geen geval mag de Nederlandse regering in haar buitenlandse politiek meten met twee maten. Aantasting van de mens als beeldrager Gods, bijvoorbeeld op grond van geloof, ras of huidskleur, moet veroordeeld worden, waar dit zich ook moge voordoen. Waar Nederland hongrigeren en dorstigen, behoeftigen en ontheemden op haar weg ontmoet, vordert recht doen barmhartigheid en ontferming. Eigen moeilijkheden vallen in het niet bij de ellende in de Derde Wereld. „Voor degene die gerechtigheid zaait is trouwe loon” (Spreuken 11:18).

Buitenland

42. Israël

Aan de unieke plaats die Israël in de wereld inneemt moet voor de volle honderd procent recht worden gedaan. Jeruzalem, als hoofdstad van het Beloofde Land, is nog altijd steen des aanstoets temidden van de volkeren. Nederland behoort het Israëlijsche streven naar veilige en erkende grenzen te ondersteunen. De toelating van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) tot het vredesoverleg is onaanvaardbaar zolang deze organisatie het bestaansrecht van Israël niet erkent en niet afziet van (het aanmoedigen van) terreurdaden. Nederland moet haar invloed aanwenden om de emigratie van nakomelingen van het oude Bondsvolk naar het Beloofde Land te ondersteunen.

43. Totalitaire Regimes

Dictaturen doen mensen geweld aan.

De verdrukking van christenen achter het IJzeren Gordijn is daarvan wel het meest sprekende voorbeeld. In het Nederlands buitenlands beleid moet duidelijk tot uitdrukking worden gebracht dat onderdrukking en marteling afkeurenswaardig zijn. Daarom moet de systematische schending van de akkoorden van Helsinki in de landen van het Oostblok aan de kaak worden gesteld en zal onophoudelijk moeten worden geijverd voor de terugtrekking van de Russische troepen uit Afghanistan. Onderdrukte christenen, waar ook ter wereld, hebben recht op steun van Nederland.

44. Zuid-Afrika

De torenhoge problemen waarvoor de Zuidafrikaanse regering zich geplaatst ziet mogen niet worden onderschat. Het valt te hopen dat er spoedig wegen en middelen zullen worden gevonden om de enorme tegenstellingen te overbruggen zodat de verschillende rassen

en bevolkingsgroepen in vrede en harmonie met elkaar kunnen werken aan de opbouw van hun land. Geweld en revolutie dragen daar niet toe bij. Nederland moet dan ook afstand nemen van organisaties die geweld niet uitsluiten als actiemiddel. Slechts de weg van het overleg kan op de lange termijn voor een rechtvaardige oplossing voor iedereen zorgen.

45. Verenigde Naties

Bij de geloofwaardigheid van de Verenigde Naties kunnen steeds meer vraagtekens worden gezet. Alleen als de onpartijdigheid van beslissingen gewaarborgd is zal Nederland mogen deelnemen aan VN-projecten.

46. Europese Economische Gemeenschap

Grensoverschrijdende problemen en nauwe belangenverstrengeling van de landen van West-Europa op het gebied

van handel, landbouw en nijverheid rechtvaardigen een constructieve deelname van Nederland aan de economische samenwerking in EEG-verband. Deze economische samenwerking mag evenwel niet uitlopen op een politiek Verenigd Europa waardoor onze nationale en culturele identiteit in het gedrang komen. Nederland mag haar geschiedenis niet verloochenen. Daarom is versterking van de politieke bevoegdheden van de Europese Commissie en het Europees Parlement ongewenst en moet de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid bij de Raad van Ministers liggen, gecontroleerd door de nationale parlementen. Aan een Europese Unie bestaat niet de minste behoefte.

Vrede en Veiligheid

47. Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

Sinds 1949 is het Nederlandse lidmaatschap van de NAVO hoeksteen van ons veiligheidsbeleid. Dat was en is tot op de dag van vandaag bittere noodzaak om tegenwicht te kunnen bieden tegen de voortdurende opbouw van de bewapening in de landen van het Pact

van Warschau. Nederland kon en kan er daarom niet onderuit haar verplichtingen in bondgenootschappelijk verband aangegaan na te komen. Dat hield op 1 november jl. in dat de Nederlandse regering wel moest besluiten kruisvluchtwapens op ons grondgebied te stationeren. Dat betekent voor de toekomst dat het defensiebudget jaarlijks met 3% reëel zal moeten stijgen. Hoe dan ook moet het streven erop gericht zijn de afhankelijkheid van kernwapens kleiner te maken, en zal dus meer nadruk moeten worden gelegd op conventionele wapens, met alle financiële consequenties die daaraan vastzitten.

48. Wapenbeheersing en Ontwapening

In de toenemende afhankelijkheid van de verschrikkelijke kernwapens mag niet worden berust. Ieder verantwoord voorstel om aan de onderhandelingstafel tot wapenbeheersing te komen moet daarom met beide handen worden aangegrepen. De onderhandelingen tussen oost en west moeten gericht zijn op wederzijdse, controleerbare vermindering van wapenarsenalen en troepen. Tegelijkertijd moet Nederland haar invloed aanwenden om ver-

dere verspreiding van wapentuig aan banden te leggen. Eenzijdige stappen werken evenwel averechts en kunnen zo de kans op oorlog vergroten. Daarom kan de NAVO geen belofte afgeven niet als eerste kernwapens te gebruiken („no-first-use-verklaring”) omdat dit het machts-evenwicht sterk zou verstoren in het nadeel van de westerse bondgenoten.

49. Nieuwe Wapensystemen

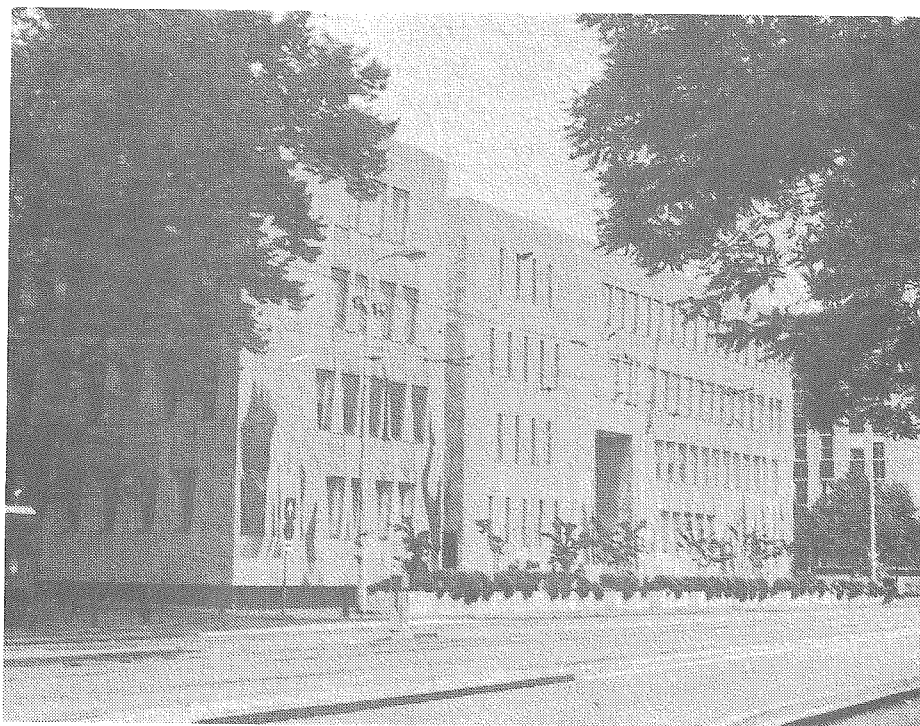
Met de ontwikkeling van nieuwe wapensystemen moet zeer voorzichtig worden omgesprongen. Er is niemand die op dit moment precies weet wat de gevolgen daarvan zullen zijn op de militaire krachtsverhoudingen in de wereld. Alleen al daarom past grote behoedzaamheid. Nederland doet er verstandig aan de resultaten van het onderzoek naar een ruimteverdedigingssysteem tegen kernraketten (SDI) af te wachten. Initiatieven moeten worden ontplooid om biologische en chemische wapens volledig uit te bannen.

50. Binnenlandse Veiligheid

Als er onverhoopt toch een oorlog mocht uitbreken waarbij ook Nederland betrokken raakt mag de bevolking niet onvoorbereid zijn. Nu al dienen maatregelen te worden genomen, zoals het aanleggen van een buffervoorraad van essentiële goederen en het geschikt maken van bijvoorbeeld openbare gebouwen of parkeergarages voor schuilgelegenheid.

51. Defensie

Hoe hoger het moreel van de militairen en hoe beter hun uitrusting, des te geloofwaardiger is de verdediging. Aan beide factoren kan nog veel verbeterd worden. De discipline in de krijgsmacht dient rechtvaardig te worden gehandhaafd en voor overdreven democratisering is het leger niet de geëigende plaats. Veeleer moet de aandacht uitgaan naar geestelijke verzorging, gebaseerd op de Heilige Schrift en de reformatische belijdenisgeschriften. Niet getolereerd kan worden dat Gods Naam wordt gelasterd en onteerd, noch dat de zondagsrust in gevaar komt door niet-noodzakelijke regelingen. De dienstplicht

Amerikaanse ambassade

heeft principiëel de voorkeur omdat landsverdediging een zaak is die iedereen aangaat.

Politieke bezwaren tegen de militaire dienst kunnen niet worden erkend, maar aan godsdienstige gewetensbezwaren moet wel tegemoetgekomen kunnen worden. Nederland mag niet aarzelen verouderd defensiematerieel te vernieuwen, waarbij rekening gehouden moet worden met de belangen van de Nederlandse bedrijven en de noodzaak van standaardisatie en onderlinge uitwisselbaarheid binnen de Alliantie.

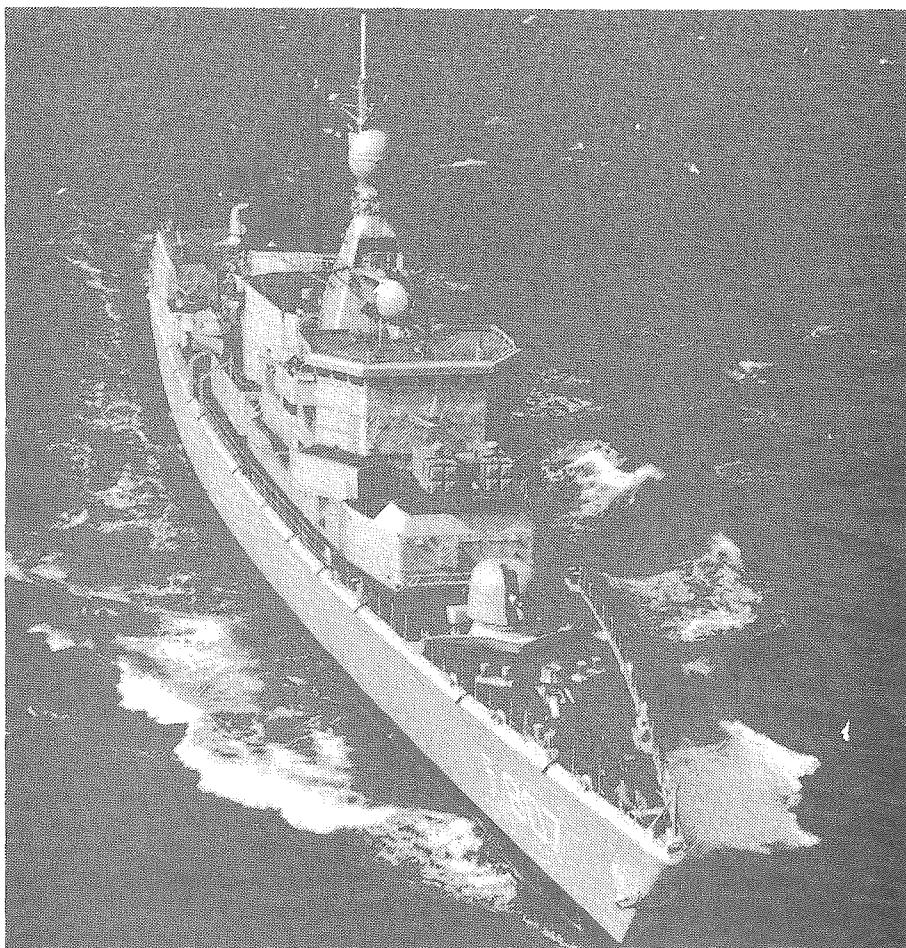
Ontwikkelingssamenwerking

52. Strijd tegen de Honger

Ondanks dat er op aarde voldoende voedsel aanwezig is voor iedereen lijden er iedere dag weer opnieuw meer dan 800 miljoen mensen honger. Velen daarvan sterven. Dit feit is op zichzelf al reden genoeg om niet te bezuinigen op de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking. Die gelden moeten wel zo doelmatig mogelijk worden besteed. Dat kan door de helpende hand te bieden aan degenen die de motor zijn van de vooruitgang in arme landen, omdat op deze wijze ook de allerarmsten daar op de langere termijn het meest mee gebaat zijn. Tevens moet Nederland zich ervoor inzetten dat handelsbelemmeringen die de export van de ontwikkelingslanden bemoeilijken, worden afgebroken.

53. Hulpverlening

De praktijk heeft bewezen dat de meest doeltreffende hulpverlening verloopt tussen landen onderling, dus van land tot land (bilaterale hulp). Hoe minder tussenschakels, hoe beter. Daar komt nog bij dat wanneer de hulp over te veel landen wordt uitgesmeerd er versnippering plaatsheeft. Het moet daarom zo zijn dat Nederland de hulp concentreert op die landen waar godsdienstige en politieke vrijheden worden gerespecteerd en waarvan de regering er in het verleden blijk van heeft gegeven daadwerkelijk de armoede te willen bestrijden. Historische banden met landen als Suriname en Indonesië verdienen, mits de politieke situatie

Defensie

dat toelaat, extra honorering, en moet in het geval van Indonesië gepaard gaan met voldoende oog voor het zelfstandig voortbestaan van de oorspronkelijke bevolkingsgroepen (Molukkers, Papoea's).

De Nederlandse regering zou er goed aan doen meer nadruk te leggen op de effectieve, vooral lokale problemen oplossende mede-financieringsprojecten. Van de ervaringen opgedaan door zendingarbeiders namens christelijke kerken en organisaties zou de regering nog veel kunnen opsteken. Samenwerking met en steunverlening aan deze werkers in het veld moet worden gestimuleerd. Daarentegen zal de Nationale Commissie Voorlichting en Bewustwording Ontwikkelingssamenwerking (NCO) haar voorlichting dienen te beperken tot de directe problemen van de ontwikkelingssamenwerking, op straffe van opheffing.

Nederlandse Antillen en Aruba

54. Onafhankelijkheid

Nederland mag de onafhankelijkheid nooit opdringen aan de eilanden en eilandjes van de Nederlandse Antillen. Evenwel kan niet ontkend worden dat nu de Antillen steeds meer op eigen benen gaan staan de band met Nederland steeds zwakker wordt. De levensvatbaarheid van de eilanden wordt het grootst als ze in een of andere vorm met elkaar verbonden blijven en er geen al te grote onevenwichtigheden in de regio heersen. Daarom moet Nederland trachten aan de wanverhouding tussen rijk en arm op de Antillen een eind te maken en zorgen voor goede woningen en goede onderwijsvoorzieningen. Nederlandse hulpverlening mag direct noch indirect ten goede komen aan casino's of de exploitatie van onzedelijkheid.

TROUW WERKEN AAN RECHTVAARDIGHEID

Alles zal op alles moeten worden gesteld om de onaanvaardbaar hoge werkloosheid terug te dringen. Naast een economisch probleem vormt de werkloosheid een nog groter sociaal probleem. Er zullen vele moeilijke afwegingen moeten worden gemaakt omdat niet alle gevolgen van de te nemen beslissingen in de wenselijke richting werken. Daar komt dan nog eens bij dat de invloed van onbeheersbare grootheden verstoringen veroorzaken waar niemand vat op heeft. Toch is het nodig dat er een samenhangend financieel-economisch beleid wordt uitgestippeld dat ook konsekvent wordt uitgevoerd.

Economische groei mag geen doel in zichzelf zijn. Een zekere mate van groei is echter onmisbaar voor de oplossing van het werkloosheidsprobleem en van de problemen van de minister van financiën. Die groei mag niet ten koste van alles gaan, want een goed leef-, woon- en werkklimaat is minstens zo belangrijk als materiële welvaart. De mens is immers niet alleen producent en/of consument, maar in eerste instantie rentmeester over het geschapene.

Bouwen en bewaren, daar gaat het om. Het recente verleden heeft bewezen dat een vérgaande bemoeienis van de overheid met het sociaal-economisch handelen meer slecht dan goed doet, meer remt dan stimuleert. De „maakbaarheid” van de economie is betrekkelijk. Terughoudendheid is daarom het devies.

Wel dient te gelden dat de overheid, naar Bijbels getuigenis een belangrijke taak heeft bij de uitvoering van de scheppingsopdracht: het bouwen en bewaren van de aarde. Bovendien behoort zij haar zwaarmacht te gebruiken als schild voor de zwakken en om de „ongebondenheid der mensen in te tomen” (art. 36 NGB), ook op deze terreinen. In de praktijk betekent dit dat de onder ons volk levende gaven en krachten moeten worden aangemoedigd opdat het particulier initiatief meer tot haar recht komt en ieders persoonlijke verantwoordelijkheid als rentmeester meer inhoud krijgt. Waar de ongebondenheid toch nog de rechtsorde aantast, we kunnen daarbij denken aan oneerlijke concurrentie, woeker, milieuvervuiling, roofbouw, en dergelijke, moet de overheid zelf de handen uit de mouwen steken.

Werkgelegenheid

55. Waarde van de arbeid

Arbeid is allereerst de vervulling van een Goddelijke roeping. De „arbeider” voorziet in het levensonderhoud van zichzelf en zijn gezin, waarbij het de overheidstaak is eerst en vooral de randvoorwaarden die vanuit de Bijbel worden gesteld te handhaven. Eén van die randvoorwaarden is dat niet-noodzakelijke zondagsarbeid tegengegaan behoort te worden. In arbeidscontracten (collectief of individueel) zullen de gewetensbezwaren tegen het verrichten van handelingen in strijd met Gods Wet, erkend moeten worden. Wettelijk moet vastgelegd worden dat sollicitanten direct noch indirect mogen worden geweerd omdat ze gewetensbezwaren hebben tegen bepaalde aspecten van hun taak. De overheid mag niet stimuleren dat gehuwde vrouwen (met kinderen) gaan werken omdat dit een miskennis is van de grote waarde van de (creatieve) arbeid binnen het gezin, omdat daardoor schoolgaande en jonge kinderen niet meer binnen het gezin opgevangen kunnen worden, daarbij tevens veroorzaakt wordt dat kostwin-

ners werkloos worden of blijven en omdat dit indruist tegen de scheppingsordinantie.

56. Werkloosheid

Werkloos zijn is dubbel schrijnend omdat het mensen onmogelijk maakt aan hun Goddelijke roeping te voldoen en omdat mensen niet meer in hun eigen levensonderhoud, en dat van anderen, kunnen voorzien. Het kostwinnersbeginsel moet opnieuw als uitgangspunt worden gehanteerd. Een optimale economische groei is onmisbaar om de werkloosheid niet nog verder te doen groeien. Andere mogelijkheden om het aantal werklozen te verminderen zijn het schonen van de definitie van werkloosheid (bijvoorbeeld niet-kostwinners onder de gehuwde vrouwen uitzonderen), bevorderen van de flexibiliteit en de mobiliteit (soepeler regeling van het ontslagrecht), her-, bij- en omscholing en voortzetting van de terugploegregelingen.

57. Arbeidstijd en arbeidsduur

De voordelen van arbeidstijdverkorting (atv) wegen vaak bij lange na niet

op tegen de nadelen. Niet alleen wordt het grote goed van de arbeid geweld aangedaan, ook de noodzaak om de kosten te dekken via looninlevering roept talrijke bezwaren op. Kleine(re) bedrijven krijgen onherroepelijk te kampen met organisatorische moeilijkheden. Tot atv kan slechts worden overgegaan als de werkgever en de werknemer op individuele basis ermee instemmen. Arbeidstijdverkorting mag er in de praktijk nimmer toe leiden dat een kostwinner niet meer in staat is de van hem afhankelijke gezinsleden (goed) te onderhouden. Nagegaan moet worden wat de voor- en nadelen zijn van de invoering van een algemene leeftijdsgrens voor vervroegde uit-treding (bijvoorbeeld 60 jaar), met die kanttekening dat ook hier vrijwilligheid gehandhaafd dient te blijven.

Economische Aspecten

58. Economische groei

De medaille van de economische groei heeft twee zijden. Aan de ene kant het verbeteren van onze internationale concurrentiepositie, aan de andere kant het scheppen van meer ruimte

voor de binnenlandse markt. Om het eerste te bereiken blijft beheersing van de arbeidskosten beslist noodzakelijk. Meer ruimte voor de binnenlandse markt ontstaat door het verschil tussen het bruto- en netto-looninkomen te verkleinen, omdat dan de koopkracht van ambtenaren en werknemers in het bedrijfsleven kan toenemen bij gelijkblijvende arbeidskosten. Een verdergaande inkomensmatiging van (alle) ambtenaren en werknemers in het bedrijfsleven is niet wenselijk omdat dit de binnenlandse afzetmogelijkheden ongunstig beïnvloedt, en juist die afzetmogelijkheden zijn bepalend voor de bereidheid van ondernemers te gaan investeren.

59. Financiering

Het geld om de verkleining van het verschil tussen bruto- en netto-inkomen te betalen kan onder andere worden gevonden in een geleidelijke afbouw van een gedeelte van de bestaande investeringsfaciliteiten. Daarom is het wenselijk de bestaande mogelijkheden voor investeringsbijdragen in het kader van de WIR de komende vier jaar langzaam te verminderen. De hieruit vrijkomende gelden dienen voor de helft te worden besteed aan de verkleining van het verschil tussen bruto- en netto-inkomen, en voor de andere vijftig procent te worden besteed aan de vermindering van de op de werkgevers drukken sociale lasten.

60. Overheidsinvesteringen

De overheidsinvesteringen zullen de komende jaren teruglopen als niet snel nieuwe projecten ter hand zullen worden genomen. Voor de werkgelegenheid belooft het weinig goeds. Daarom dient in de komende kabinetsperiode een extra investeringsprogramma van in totaal vijf miljard gulden (dat is 1.25 miljard gulden per jaar) te worden uitgevoerd. Daarbij valt te denken aan investeringen in de infrastructuur, Markerwaard, milieu en energie, stadsvernieuwing, enzovoorts.

61. Productie en vernieuwingen

Teneinde te voorkomen dat de Nederlandse industrie technologisch verou-

Kleine middenstand

dert moet een slagvaardig innovatiebeleid gevoerd worden. Als bedrijfsleven en onderzoeksinstituten daarbij samenwerken zullen de kansen op succes het grootst zijn. Het is het waard nieuwe en kansrijke sectoren in de aanvangsfase te stimuleren. Er moet meer geld op tafel komen voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek dat de toets van Gods Woord kan doorstaan.

Midden- en kleinbedrijf

62. Stimuleren

Een gezonde en krachtige middenstand is onmisbaar voor de gehele economie. Ongeveer 60 procent van de werkgelegenheid is geconcentreerd in de kleine en middelgrote bedrijven. Er is dan ook veel aan gelegen dat beginners ruimte krijgen om te kunnen slagen. Vergunningenprocedures moeten worden vereenvoudigd en verkort.

Loonkostenbeheersing en gedifferentieerde loonvorming blijven, ook voor deze sector, broodnodig. Kleine ondernemingen moeten meer in de gelegenheid worden gesteld om geld te reserveren voor uitbreiding en risicodeking (belastingverlaging!). Beunhazerie zal tegengegaan moeten worden door betere controle en verlaging van de sociale lasten. Afschaffing moet worden nagestreefd van kostbare administratieve verplichtingen.

63. Detailhandel

De concurrentiepositie van de zelfstandige detaillisten verdient bijzondere aandacht tegen de achtergrond van de opkomst van het filiaal- en grootwinkelbedrijf. Daarom zal een structuurbeleid voor de detailhandel uitkomst kunnen bieden en moet in dunbevolkte gebieden voor winkelvoorzieningen worden gezorgd.

64. Zondagsrust en zondagsheiliging

Op zondagen is winkelsluiting zonder uitzondering geboden. Van het organiseren van handelsbeurzen op de Dag des Heeren moet om principiële redenen afgezien worden, maar ook omdat deze concurrentievervalsing werken ten aanzien van diegenen die deze manifestaties om principiële redenen niet kunnen bijwonen.

Financiën

65. Inflatie

Nu de inflatie zich momenteel op een betrekkelijk laag niveau bevindt doen de sociale partners er goed aan de loonkosten zoveel mogelijk te stabiliseren. De ondernemers dienen ervan doordrongen te zijn dat uiterste terughoudendheid moet worden betracht bij prijsverhogingen. De regering moet daartoe al haar invloed aanwenden. Zelf behoort ze de geldhoeveelheid binnen aanvaardbare perken te houden. Het verdient aanbeveling om stelsels van automatische loon- en prijsaanpassingen tot een minimum te beperken. Een automatische inflatiecorrectie op fiscaal terrein is daarentegen wel wenselijk om te voorkomen dat de inflatie een sluipende belastingverhoging veroorzaakt en de overheid belang zou kunnen krijgen bij het bestaan van inflatie.

66. Financieringstekort

Het financieringstekort ligt ondanks (ten dele) geslaagde pogingen tot vermindering te komen, nog steeds op een veel te hoog niveau. Onverkort blijft nodig een beperking van de staatsuitgaven. Dat kan door bijvoorbeeld terugdringing van de omvang van het overheidsapparaat (in mankracht gemeten), door het afstoten en beperken van taken die niet per sé door de overheid verricht moeten worden, het uitbannen van overbodige regelgeving en het tegengaan van professionalisering van normale onderlinge hulp. Voorts valt te denken aan efficiencyverbetering via beter management, een geïnteresseerde doelmatigheidscontrole en verdere ombuigingen in de gezondheidszorg en de sociale zekerheid. Tenslotte verdient het overwe-

ging om op grotere schaal profijtheffingen te gaan toepassen.

67. Belastingen

De belastingdruk is, tezamen met de premiedruk, tot een onaanvaardbaar hoog niveau opgelopen. Dit geldt met name voor de marginale druk op de middeninkomens. Bovendien zijn de belastingwetten zo ondoorzichtig dat het belastingformulier door de doorsnee-burger niet meer is in te vullen. Daarom moet een aanmerkelijke vereenvoudiging van met name loon- en inkomstenbelasting hoge prioriteit hebben (bijvoorbeeld door vermindering van het aantal aftrekposten, gepaard gaande met een gelijktijdige verlaging van het tarief). Het is ook goed om eens te onderzoeken of een verdergaande vereenvoudiging te werkstellen is door enerzijds de loon- en inkomstenbelasting te integreren en anderzijds de premies voor de volksverzekeringen. Wellicht is een beperkte verschuiving van directe naar indirecte belastingen raadzaam omdat dit ook kan leiden tot enige vermindering van de marginale belastingdruk op lonen en inkomens.

68. Individualisering

De individualisering in de fiscale wetgeving wordt van de hand gewezen.

69. Belastingontduiking

Omdat belastingontduiking de schatkist en mede-burgers benadeelt en bovendien de moraal aantast moet deze vorm van wetsovertreding, ook internationaal, tegengegaan worden. Het aftrekbaar maken van de onderhoudskosten voor de eigen woning verdient serieuze overweging teneinde tenminste een deel van het zwarte circuit de bestaansgrond te ontnemen.

Sociale Zaken

70. Arbeidsverhoudingen

De samenwerking tussen werkgevers en werknemers moet worden gefundeerd in harmonie. Dat is in ieders belang. Open en reëel overleg is niet gebaat bij van bovenaf opgelegde inspraakregelingen. Afschaffing daarvan is dus wenselijk. Arbeidsvoorwaarden worden in beginsel in onderling over-

leg geregeld. Stakingen en bedrijfsbezettingen zijn als pressiemiddel onaanvaardbaar omdat ze de goede gezagsverhoudingen doorbreken en schade aanrichten aan anderen. Bij overblijvende arbeidsgeschillen zal een door beide partijen aangewezen arbitragecommissie goede diensten kunnen bewijzen.

71. Sociale zekerheid

In het stelsel van sociale zekerheid dient aan de ene kant rekening te worden gehouden met de behoefte aan (inkomens)ondersteunende maatregelen, maar moet aan de andere kant de persoonlijke verantwoordelijkheid van de burger worden gestimuleerd. De koopkracht van de „echte minima” mag niet verder worden aangetast. Voor ouders met financieel van hen afhankelijke kinderen moeten meer faciliteiten worden geschapen (kinderbijslag of kinderaftrek). Het kostwinnersprincipe dient opnieuw uitgangspunt te zijn in de sociale zekerheid. Misbruik van sociale wetgeving moet krachtig tegengegaan worden. Ook moet het minder gemakkelijk worden gemaakt een aangeboden baan te weigeren (aanpassing begrip passende arbeid). Het verdient aanbeveling te onderzoeken of meer eigen bijdragen verantwoord zijn. Gemoedsbezwaren tegen elke vorm van verzekering verdienen ruimere erkenning. De sociale zekerheid mag niet worden benut voor de financiering van ethisch verwerpelijke zaken.

72. Inkomens

De inkomensontwikkeling is in de afgelopen jaren scheefgegroeid. De collectieve sector bleef duidelijk achter bij de particuliere sector. Twee verstoringen waren de te ver doorgevoerde nivellering (uitholling van de persoonlijke verantwoordelijkheid en lust tot arbeid) en de individualisering. Voor de toekomst betekent dit onder andere dat de arbeidsvoorwaarden voor functies in de collectieve sector ten opzichte van soortgelijke functies in de particuliere sector weer meer met elkaar in de pas moeten gaan lopen. Onderzocht moet worden of er bij de overheid een meer gedifferentieerd arbeidsvoorwaardenbeleid gevoerd

kan worden. Een zekere denivellering is gewenst, met name van de inkomens tussen het minimum en twee maal modaal. Het kostwinnersbeginsel dient weer geïntroduceerd te worden opdat één kostwinner (ruimschoots) in staat zal zijn om de van hem afhankelijke gezinsleden te onderhouden.

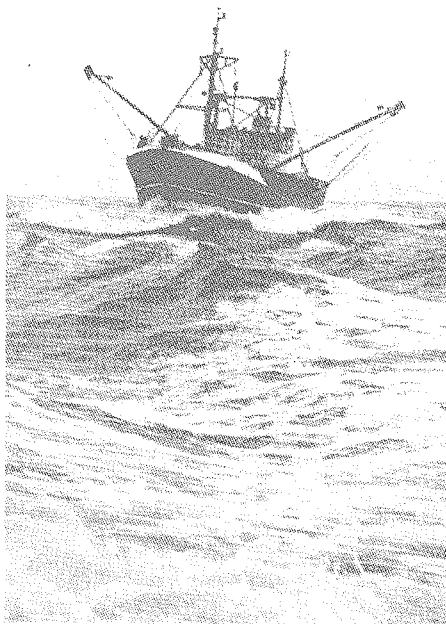
Landbouw en visserij

73. Productie(overschotten)

In de voor onze economie zo belangrijke sectoren van de land- en tuinbouw en de visserij zijn velen de dupe van wisselvalligheden in het overheidsbeleid. Die wisselvalligheden openbaren zich nu in matigingsmaatregelen die hard aankomen, vooral in de portemonnaie. In geen geval mogen maatregelen terugwerkende kracht hebben en in individuele bedrijven onbillijke gevolgen veroorzaken. Om het mestoverschot weg te werken moet onderzocht worden of mest op andere dan de tot op heden bekende methoden verwerkt kan worden. En om overbevising een halt toe te roepen zullen de Nederlandse vissers niet meer met de quotering mogen worden opgezadeld, maar moet de oplossing gezocht worden in de limitering van het motorvermogen of de lengte van de boom. De kosten waarvoor de Nederlandse tuinders staan mogen in vergelijking met de ons omringende landen niet onevenredig hoog zijn.

74. Grondgebruik

Een boer is verknocht aan zijn grond

Visserij

waarop hij van 's morgens vroeg tot 's avonds laat in de weer is. Onteigening van gronden mag dan ook uitsluitend plaatshebben voor de aanleg van publieke werken (wegen, dijken, kanalen, enz.). Onteigenden hebben recht op een schadevergoeding die overeenkomst met de gangbare verkeerswaarde van de grond, verhoogd met een passende vergoeding voor bedrijfschade. De pacht, als belangrijke financieringsbron van de land- en tuinbouw, mag niet opdrogen. In verband hiermee moet de invoering van pachtersstemrecht positief worden beoordeeld.

Landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden moeten een belangrijke, maar geen overheersende rol spelen bij de vormgeving van het overheidsbeleid in de landelijke gebieden.

Energie

75. Olie, aardgas en kolen

Energiebronnen zijn niet onuitputtelijk. Bovendien is er de noodzaak als rentmeester ook met deze scheppingsgaven verantwoord, dat wil in dit verband zeggen matig, om te gaan. Daarom is blijvende aandacht voor besparingen noodzaak en opdracht. Gedacht kan worden aan isolatieplannen en energiebesparende investeringen. Nederland moet in haar energievoorziening proberen zo weinig mogelijk afhankelijk te zijn van andere landen. Om politieke redenen moet de import van aardgas uit de Sowjet-Unie achterwege blijven. Onverminderd moet worden doorgegaan met het zoeken naar nieuwe olie- en gasvoorraden.

76. Kernenergie

De gevaren die verbonden zijn aan kernenergie zijn te riskant om lichtvaardig overheen te stappen. Naast de risico's van ongelukken of sabotage is er het probleem van het (hoog) radioactief afval. Een afdoende oplossing, met name voor de langere termijn, laat nog op zich wachten, ook al zijn er hoopvolle perspectieven. Wel staat vast dat kernenergie niet alleen de goedkoopste, maar ook één van de schoonste energiebronnen is die ons op dit moment ter beschikking staan. Kernenergie zal dan ook onder de nodige voorwaarden een rol moeten blijven spelen in de voorziening van onze energiebehoefte.

77. Alternatieve energiebronnen

Het bij uitstek milieuvriendelijke karakter van alternatieve energiebronnen moet aansporen nog meer dan voorheen te studeren op verbeteringen en nieuwe wegen die energiewinning uit wind, water en zon rendabel maken.

Verkiezingsprogram 1986-1990

„In trouw recht doen”

Prijs f 2,50

BESTELLINGEN UITSLUITEND PER GIROKAART

Giro 37.33.718 ten name van Voorlichtings en Vormingscentrum SGP te 's-Gravenhage

Register

A

aardgas 75
aardolie 75
abortus provocatus 28
Afghanistan 43
afvalverwerking 33
AIDS 29
alcohol 32, 38
alternatieve samenlevingsvormen 2, 37
ambtenaren 58
ambtsgebied 10
Antillen 54
anti-conceptiva 29
arbeidsduur 57
arbeidsgeschillen 70
arbeidstijden 57
arbeidsverhoudingen 70
arbeidsvoorwaarden 72
Aruba 54
atv 57

B

basisschool 19
bejaarden 27, 38
belastingen 62, 67
belastingontduiking 69
beroepsonderwijs 20
bestuur 11
beunhazerij 62
bewakingsdiensten 8
bibliotheken 23
bilaterale hulp 53
binnenlands bestuur 11
binnenlandse veiligheid 50
binnenvaart 40
burgerlijke ongehoorzaamheid 6
bijscholing 56
bijzonder onderwijs 18

C

casino's 14
criminaliteit 6
cultuur 22

D

decentralisatie 11
defensie 51
democratie 10
deregulering 12, 66
detailhandel 63
dienstplicht 51
dierenbescherming 34
discriminatie 2
doodstraf 6
draagmoederschap 28
drugs 32

E

economische groei 56, 58
EG 46
emancipatie 2

energie 60, 75-77
Europa 46
euthanasie 28

F

financieringstekort 66
fraude 69
Friese taal 22

G

gehandicapten 26, 38
gemeenten 11
gevangenis 7
gewetensbezwaren 29, 30, 51, 55, 71
gezagsondermijning 10, 23
gezin 1
gezinszorg 25
gezondheidszorg 28-32
godsdienstonderwijs 18
godslastering 3, 23
gokken 14

H

hoger onderwijs 21
huurbeleid 36
huwelijk 1

I

individualisering 68, 72
Indonesië 53
inenting 29
inflatie 65
informatica 20
inkomens 58, 59, 72
innovatie 61
investeringen 58, 59, 60, 75
in-vitro-fertilisatie 28
isolatie 75
Israël 42

J

Jeruzalem 42

K

kansspelen 14
kernenergie 76
kernwapens 47, 48, 49
kinderaftrek 71
kinderbijslag 71
kinderpornografie 5
kostwinnerschap 37, 56, 71, 72
kruisvluchtwapens 47

L

landbouw 73
leegstand 35
leerplicht 20
lonen 58, 59, 62, 65
loodvrije benzine 33

M

maatschappelijk werk 25
majesteitsschennis 10
mantelzorg 31
Markerwaard 60
media 23

mestoverschot 73
middenschool 20
midden- en kleinbedrijf 62-64
milieubescherming 33, 60
minderheden 15-17
minima 71
monarchie 10

N

naaktrecreatie 24
NAVO 47, 48
NCO 53
nivellering 72
no-first-use-verklaring 48

O

Olympische Spelen 24
omscholing 56
onderwijs 18-20
onteigening 74
ontwapening 48
ontwikkelingssamenwerking 52, 53
onzedelijkheid 3
openbaarheid 12
openbaar vervoer 39
openbare orde 6
opvangcentra 32
ouderen 27
ouderlijk macht 1

P

pacht 74
palestijnen 42
Papoea's 17, 53
passende arbeid 71
PLO 42
politie 8
pornografie 5
privacy 13
privatisering 11
proefdieren 34
profijtheffingen 66
prostitutie 5
provincies 11
pro-life beweging 28, 30
prijzen 65

Q

quotering 73

R

radioactief afval 76
rascisme 15
reageerbuisbaby 28
rechtspraak 7
rechtsstaat 6-10
reclame 23
recreatie 24
remigratie 16
restaurantambacht 22

S

SDI 49
sociale lasten 59, 62
sociale zekerheid 71

Sowjet-Unie 43, 75
sport 24, 29
spijbelen 20
stadsvernieuwing 35, 60
stakingen 70
strafrecht 6
studentenstops 21
studiefinanciering 21
Suriname 53

T

terrorisme 6
terugploegregelingen 56
tuinbouw 73
twee-fasen structuur 21
tweede kansonderwijs 20

V

verdovende middelen 6, 32
Verenigde Naties 45
verkeer 38
verslaving 32
videobanden 23
visserij 73
vloeken 3, 51
vluchtelingen 16
voetbal 24
volksgezondheid 28-32
volkshuisvesting 35
voortgezet onderwijs 20
vormingscentra 20
VUT 57

W

walvisjacht 34
wapenbeheersing 48
waterschappen 11
waterstaat 41
wegenbouw 38
welzijnswerk 25
werkgelegenheid 55-57, 60
werkloosheid 55-57
wetenschappelijk onderwijs 21
wet gelijke behandeling 2
windenergie 77
winkelsluiting 64
WIR 59
woningbouw 35
woningtoewijzing 37
woonomgeving 35

Z

zeehonden 34
zeevaart 40
zelfhulp 31
zondag 4, 24, 35, 39, 51, 55, 64
zonne-energie 77
Zuidmolukkers 17, 53
Zuid-Afrika 44
zure regen 33

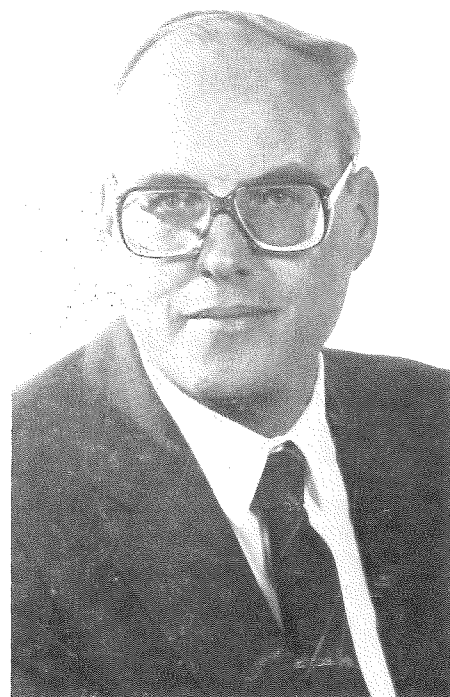
De eerste drie kandidaten van de lijst

Ir. B. J. van der Vlies

De heer C. N. van Dis

Mr. dr. J. T. van den Berg

Ds. G. H. Kerstenhuis

Laan van Meerdervoort 165,
2517 AZ 's-Gravenhage

Partijbureau

tel. 070-456226-468688, administrateur: **J. Pijl**
aanwezig: dagelijks, telefoon huis: 070-936829

Alle correspondentie voor Hoofdbestuur
zenden naar Partijbureau

Voorlichtings- en Vormingscentrum

tel. 070-456226-468688, voorlichtingssecretaris:
M. Dankers, aanwezig: maandag, donderdag
en vrijdag, telefoon huis: 02230-31723

Studiecentrum

tel. 070-456226-468688

SGP-Jongeren organisatie

Landelijk Verband van Staatkundig
Gereformeerde Studieverenigingen (LVSGS).

Secretariaat: **J. de Koning**

Acacialaan 22, 3886 AG Garderen,
tel. 05776-1339.

Verenigingsblad **Ons Contact**

p/a Lakerveld 93, 4128 LG Lexmond,
tel. 03474-1568

Voor

Girorekening 11.95.60
Bankrekening 35.76.79.148
ten name van de Penningmeester van de
Staatkundig Gereformeerde Partij te Rijswijk.